

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Rinna Hauch (1811-1896)

Citation: Brandes, Georg: "Rinna Hauch (1811-1896)", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 210. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes02tom-shoot-workid55740/facsimile.pdf> (tilgået 27. november 2021)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Ophavsret Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen.](#)

RINNA HAUCH

(1896)

I Fald den psykologiske Interesse og Evne var udviklet hos det danske Folk, vilde der findes talrige Karakteristiker af den mærkværdige Kvinde, som nu er død. Nu har Ingen skrevet det Ringeste om hende, medens der om sammenlignelsesvis lidt betydende Personligheder som Kaarna Rahbek efterhaanden er sammenskrevet Pakker.^{*)} Det kan med fuld Sandhed siges, at større anlagt har næppe nogen dansk Kvinde fra første Færd været: Helt igennem selvstændig og original, fast af Karakter, ubøjelig i sin Sandhedskærlighed og sit Retsind. Man skulde tro, at hun med disse Egenskaber selv havde frembragt Arbejder af Værdi eller dog havde øvet Paa-virkning i en vid Kres. Ikke des mindre maa det for helt igennem at følge Sandheden siges, at hun hverken har efterladt noget Arbejde af Betydning eller har udøvet nogen tydelig, let kendelig Indflydelse paa sin Samtid. Omstændighederne var lige ugunstige for en virkelig Udvikling af hendes Evner og for en større Indflydelse, udøvet af hende som Karakter.

Hun var indtil Særhed oprindelig og stod i sin Tidsalder her i Danmark som en helt fremmed Fugl, havde Grundegenskaber, som Ingen spurgte efter, og manglede de Egenskaber, der stod i Kurs. Hun, der var født 1811, under den nationale Romantiks Stjernetegn, og der syttenaarig blev gift med den henved fyrretyveaarige Digter Carsten Hauch, hørte aandeligt

^{*)} En god og sandhedskærlig Skildring af Fru Hauch fremkom en Del Maaneder senere i *Tilskueren* for 1896 af Gudrun Hertz.

hen i en helt anden Verden. Hun havde kendt alle Danmarks og Norges betydelige Mænd og Kvinder, men det er neppe muligt at nævne nogen af dem, som skulde have paavirket hende: hun havde tidligt dannet sig sit selvstændige Syn paa Livet, og det var saare lidet fashionabelt. Hun fastholdt det i sin høje Alderdom.

Hun var født Juel, havde en lykkelig Barndom, men var allerede ni Aar gammel forældreløs, blev opdraget af sin Onkel, Kommandør Wulff paa en Herregaard i Sydsjælland, kom som halv voksen til Kjøbenhavn. Den, der først har lært hende at kende, da hun havde naaet Halvhundredaars-Alderen, kan ikke have nogen Opfattelse af, hvorledes hun var som ung. Hun har rimeligvis været smuk, sund, rødkindet, fyrrig, rede til hurtig Entusiasme, som kunde betage hende helt. Hendes lille Fortælling *Tyrolerfamilien* indeholder vistnok en Selvskildring i Historien om den unge Pige, der bliver saa betagen af tyrolske Natursangere, at hun forlader sit Hjem for at følge dem. Endnu som gammel Kone besøgte Fru Hauch atter og atter en bekendt tyrolsk Sangerfamilie i dens Hjemstavn.

Begejstringen har rimeligvis været Baandet imellem hende og den Kreds af Digtere og Videnskabsmænd — Soranerne — som hun ved sit Giftermaal kom til at tilhøre. Kun havde den hos hende og de fleste af dem højst forskellige Genstande.

Hun var sin Ægtefælle en trofast Hustru og havde med ham en talrig og blomstrende Børneflokk. Iøvrigt var de hinanden saa ulige, som Antipoder og Ægtefæller undertiden er. Han var en Sværmer og Drømmer. Hun tabte aldrig Virkeligheden af Syne. Han var trods sin Selvkritik altfor stadigt frembringende til at have nogen afgjort, skærende Dom over, hvad der mødte ham i Livet, var ikke sjældent usikker, stundom vaklende. Hun var lutter Kritik. Det vil sige, at medens han væsentlig gik op i Kærlighed til, hvad der for ham stod som *det Skønne*, var for hende *Sandheden* Alt, og hvad Sandhed hun selv mente at have fundet, var et flammende Glavind, hvormed hun udviste, henrettede, oplyste. Han var trods talrige Perioder og Anfald af Rationalisme et religiøst Gemyt, en romantisk Sjæl med Æmhed for megen Overtro. Hun var en Hedning, saa overbevist og usmeltelig i sit Hedenskab, at al kristelig, endsige al teologisk Paavirkning paa hende prellede virkningsløs af — dobbelt mærkeligt, fordi hun hele sit Liv havde været udsat for den og i

sit Livs sidste Halvdél havde ansete og fremragende Gejstlige i sin nærmeste Omgivelse. Hun billigede, at hendes Mand sammenlignede hende med visse Kvinder i de islandske Sagaer, der aldrig glemmer og aldrig tilgiver.

Carsten Hauch var en Riddersmand, fuld af Former og Hensyn. Hans tunge, uverdslige Væsen udelukkede ikke en gammeldags Ynde i Holdning og Sprog. Hun manglede Gratie. Hun skal have været forfængelig af sit tiltalende Ydre som ung. Men som hun i ældre Aar intet havde af sit Køns Forfængelighed, saaledes heller ingen af dets vindende Egenskaber. Som hun ikke brød sig om, hvorledes hun gik klædt eller tog sig ud, saaledes viste hun heller intet skaanende Hensyn til Andres Forfængelighed. Hun var en Ven og Støtte for dem, hun holdt af, dem, hun virkelig satte Pris paa; hun var en Fremmed, der ikke skjulte sin Ligegyldighed, overfor dem, hun agtede ringe. Og hørte hun en Ytring, der forekom hende falsk eller lav eller usand, saa var hun ikke af dem, der lod en fraværende Ven i Stikken, og hun kunde da finde saa aandrige, saa vittige Vendinger, at hendes Ord fik dobbelt Braad.

Den gamle Hauch var visselig en Mand med Hjertet paa rette Sted. Hans Hustru var modig som han; hun var som skabt til Sygeplejerske under en smitsom Farsot. Men hun var endda mere Mand end han, stærkere og haardere, skønt paa sin Vis blød. Han kunde vise Karaktersvagthed; aldrig hun. Han kunde finde sig i selskabelig Falskhed; aldrig hun. Men hun havde en meget levende Medfølelse med alle dem, som led, og endnu mere med Dyr end med Mennesker. Da de skulde foretage deres sidste Rejse til Italien, tænkte hun med stadig Angst paa det Skue af de pinte, mishandlede Dyr, som forestod hende. Hvis hendes Begavelse havde været saa fyldig, som hendes Aand var stærk, saa havde hun efterladt sig tydelige Spor af sit Liv. Men der var intet Forhold imellem dem. Hendes Aand var i den store Stil, streng og stoisk. Man maa have set, med hvilken Sindsro hun i sin Tid tog en elsket Datters Selvmord for at kunne maale hendes Stoicisme og hendes Livsforagt. Men hendes fremstillende Evner var ikke ualmindelige, hendes Anlæg til Frembringen var ringe, og hendes Opfattelse var uden Smidighed. Hun bedømte vel Mennesker sundt og med Skarphed, men hun manglede alle Afskygninger og troede paa visse sædelige Rubrikbelegnelser som paa Dogmer. Hun havde f. Eks. et næsten

komisk Had til «Koketter» og saakaldte farlige Kvinder, «Marmorkvinder» etc., men overfor uregelrette Udslag af ligefrem Erotik, var hun saare overbærende. Ikke Naturdriftens Gennembrud, men Skaberiet og Hykleriet var hende imod.

Betydeligere end hendes Domme over Mennesker var hendes Bedømmelse af Bøger. Her var hendes Selvstændighed og Uanfægtelighed af Omgivelserne forbavsende. Hun, som havde oplevet Oehlenschläger-Dyrkelsen ved selve Alteret og som var gift med dens ypperste Præst, brød sig ikke om Oehlenschläger hverken som Menneske eller som Digter. Der var maaske enkelte Ting af ham, hun vurderede; men det var saare lidet; *Axel og Valborg* fandt hun indtil det Gyselige affekteret. Hvad Værd hun tillagde Ingemann's Romaner, begriber man, uden at det udvikles. Heibergs Vaudeviller og overhovedet hele Vaudeville-Litteraturen satte hun saa lavt, at hun undervurderede den. Hvad der i Hauchs Digtning findes af Virkelighedsagttagelse, skyldes hende. Hun har i Stilhed været en meget virksom Medarbejderinde paa alle hans bedre Ting. Ikke desto mindre havde hendes Mands literære Livsværk ingensomhelst Interesse for hende. Naar hun udtalte sig med hele sin Djærvhed, lagde hun ikke Skjul paa, at hun fandt Intet deri, som for hende havde Værd. Der skulde Sandhed i langt større Stil til, for at hun skulde finde Poesi beundringsværdig. Hun fandt den underligt nok hos Walter Scott, men ellers kun hos Shakespeare og Goethe, hendes eneste Guder i Litteraturen. Egenlig Kunstforstand havde hun ikke. Hvor hendes Sandhedstrang og Menneskekundskab tilnærmelsesvis kunde træde i Stedet for den, der var hendes Domme af Værdi. Ellers dømte hun ved Siden af.

Der udgik en sjælden Tiltrækning fra den smukke Etage paa Frederiksberg Slot, som Digteren Hauch og hans Familie for en Menneskealder siden beboede. Der var fornemt, stilfuldt og saa aldeles aandsfrit i de høje Værelser; altid godt Selskab, ofte mærkelige Personligheder. Højt til Loftet i figurlig som i bogstavelig Forstand. Et Stykke af det gamle, smukke Danmark forsvandt, da Familien opløstes og maatte forlade Slottet. Alle sjældne, betydelige Mennesker burde have fri Bolig paa et Slot — der vilde dog ikke blive overfyldt.

Som Enke interesserede Fru Hauch sig bl. A. for Kvindebevægelsen herhjemme; hun følte for alt, hvad der modvirkede det, hun betegnede som den modbydelige Tone af Stok-

bornerthed og Slaphed i Danmark. Løvrigt forblev hun oppositionel til sin Død. Intet havde hele hendes Liv været hende mere imod, end hvad hun kaldte «det infame aandelige Tryk, der hos os hviler over Samfundet». Derfor havde enhver Kamp for Frigørelse paa det aandelige som paa det sociale Omraade hendes fulde Sympati. Det var hende en Gru at se den opvoksende Slægt «systematisk blive tillavet og dresseret til at lægge sin Evne til Tienkning i Lænke og altsaa fordummes med hver Dag, som den lever». Hun plejede med pudsig Forfærdelse at anføre det Svar, hun fra en højtstaaende Gejsling en Dag havde faaet paa sine Klager derover: «Det, som var godt nok for de gamle Patriarker, kan altid være godt nok for mig.»

Hun havde med sin Samtidige, F. L. Liebenberg, det saa sjældne Træk tilfælles: en Ildhu, der varer til ind i den høje Alderdom.

I sine sidste Leveaar var hun bleven ivrig Socialist og ivrig Tilhænger af Darwin. Hun nærede Mistanke og levende Uvilje mod de Fornemme og Rige, der støttede en uretfærdig Samfundsorden, som bød dem Fordele, og hun glemte aldrig, naar hun omtalte aandelige Storheder at angribe dem, ifald de (som J. L. Heiberg f. Eks.) især havde plejet Venskab med Rigmænd. Hun selv, der næsten var uden Fornødenheder, elskede Menigmand i Kraft af Lighedsfølelse og Had til Uret. Som hun var blødere overfor Husdyrene end overfor Mennesker, saaledes var hun blødere overfor et udviklet Menneske end overfor de saakaldt Dannede.

Hun var en Naturdyrker i ualmindelig Stil. Iskold som hun var overfor al Religion, der gav sig ud for aabenbaret, var hun stemt til kærlig Andagt overfor Naturvæsenene, overfor Naturet og deltes sande Præster som Darwin.

Men Underkastelse under Naturskæbnen laa ikke i hendes virksomme Natur. Hun fandt Selvmord berettiget, naar Livet ikke længer forekom den Enkelte til at bære; hun havde (som sin Mand) mislykkede Selvmordsforsøg bag sig. Da i hendes høje Alderdom Kræfterne svigtede, Evner og Sanser slappedes, udbrød hun ofte med Vemod «Døden har glemt mig», og 85 Aar gammel forlod hun frivilligt en Verden, hvori hun følte sig tilovers og hvori hun ikke vilde ligge til Byrde.